

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus »Fejérmegyei Napló« a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására »Fejérmegyei Napló« cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
 Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
 Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent-István-tér 1.
 Egyes számok kaphatók: Rotter L., Weisz H. és Krausz V. tőzsdéjében.

Két programbeszéd.

Két programbeszéd hangzott el városnap városunkban. A kormánypárt programja az egyik, mely Zichy Jenő gróf nevéhez fűződik; a másik Mandorff Géza báró ajkáról hangzott el. Amott gépies formák között, itt hatalmas lelkesedés közepette. Széll Kálmán hangzottatott rendszere nem tevezett s főleg nem tetszik most a hivatalos párt embereinek. Választási küzdelmeikben ugyanis eddig nem az elvek harca játszotta a főszerepet, hanem a hivatalos nyomás, a tisztviselők pressziója, a pénz, szóval a meg nem engedett eszközök egész légiója. A kuriai bíráskodás megemissiteni törekszik e választási harcokat, de hogy a régi rendszer egy csapással meg nem szüntethető, hogy a szuronyok hatalma, a kismemberek érdekeinek kiaknázása még mindig nem szorul teljesen háttérbe; városunk elvharca még mindig ezt látszik igazolni.

De igazol mást is! Igazolta, hogy ugyan multban, mint a jelenben tudott és tud lelkedni a nép akkor és ott, a hol és a mikor a jelölt jellemében talál egy hatalmasan lidomborodó vonást, mely ezer éves multban talál erős támaszra, mely meg nem dönthető, meg nem semmisíthető, mert egy a magyarral: a kereszténység.

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCSAJA.

Szerencse.

Lekanyarodott a vonat a tulsó töltsésre s a kocsiokból libegő sok kis fehér keszkenőt eltakarta mind a két oldalról az erdő, a hova befutott velük a kegyetlen szörnyeteg. Már csak a kékes füstje verődött vissza valahonnan, libegett mint egy darab felhő, sétészínű fátvöl, egy nagy sóhajlás, sok apró sóhajlásból összerakva. Utóbb elszállt, szerte oszlott az is.

Odabenn a vasuti kocsiiban egy sereg leány bujt össze. Gretchen-frizurás fejecskék, kurta szoknyácskák egymáshoz simultak, forró könnyecseppek egyik üde arccsokráról a másikra folytak át.

A gardedám a mamák közös kiszemeltje, ki ez idén soron volt a féltett kincseket beszoigáltatni abba a szigorú emeletes házba, a hol az utolsó csiszolásokat végzik rajtuk, mielőtt nagy lányokká lennének, mondom a nagyságos asszony egész lilaszínű a sok sirástól. De mikor ezek a gyerekek úgy meg tudják rikatni! Az övé is köztük van, egy kis sápadt, szőke leány, — nagy küzdelmébe került, míg a szegény urat rávehette, hogy Tilát is abba a drága intézetbe adják; az ura beteges, ma-holnap penzióba megy és bizony keveset tehetek eddig félre. De hát nem maradhat el a többiektől.

Ugy is titkon nézi, hasonlítja őket. Most persze vörös a fitoskájok és törődöttek, az éjszaka nem aludtak már az izgalomtól, — de hát melyik lesz közöttük a legszebb? — Egy két év

Ez a kardinális pont a két program válaszfa, ezért árvalhatatlan az ur, mely a kettő között tatóng. A kö jogi alap ellentéte az elvek és pataikulások óriási forradalmában nem oly hatalmas, hogy háttérbe szoritáná a kereszténység j gyét s nincs messze az idő, midőn két politikai párt küzd egymás ellen: a keresztény és nem keresztény, az ezer éves magyar s az ifju kozmopolita, amáz megalkuvást nem ismer, emez garasos politikával alkura képes, enged mindenkinek, meghajol mindenki és minden előtt mert önétejében nem bizván azt megztással veszti csak azért, hogy ideig-óraig, személyek előnyeiert s nem közérdekből a felszinen uszkálhasson.

Vagy nem azt látszik igazolni Zichy Jenő gróf programja, melyben az ígéretek egész halmazát találjuk. Önálló vámtérület az ellenzék programjából; kisipar, kiscgazda védelme a már nagy hirnévre vergődött gönci levél, korábban s most is a néppárt vezérelvei közül; anyagi jólét, helyi érdek portálása abból a közös kortestarisnyából, melyből a választások folyamán egyenlően előszedik az ütökártyát a nép jólétére esküdőző jelöltek, hogy az elvek harcában tért biztosítsanak a személyi, a lokali: érdekek istapolásának, mellözve tán az országos érdeket, mely pedig ez esetben első rendü

mulva nehezebb harcot vesznek fel egymás között, mint az ártatlan kalkulusok miatti versengésben, mit érzékeny szívü jó nénikék, vagy udvarias tanárok utalványoznak ki nekik. Majd a ragyogó báltermek parkettjén, ezer és ezer csel-fogás, kísértés, vagy olykor csupán véletlen szerencse folytán, — elvinni a győzelmi pálmát, az lesz a dicsőség! A győzelmi pálmát, mely nem csak mátol holnapig tartson, mint a bokréta, mit nyakrafőre küldenek heves és kevésbé heves véru udvarlók, — hanem olyan pálmát, mely klenódium legyen egy egész életre, szerencsés kikötő, a minőt a mamák óhajtanak szétlől óvott, tenyerükön hordozott, féltős kicsi leányaiknak.

Véletlen szerencse kell mondom, mert nem mindig a nagyon szép leányok lesznek szerencsések és éppen nem mindig, akik valamiben kiálnak, vagy pláne azok, a kiltől sokat vár a világ. Olyanok ezek mint a drága vázak, ritka poharak, az ember csak üvegen keresztül szereti látni őket. A szépség, a szellemi kiválóság önkénytelen imponál és senki sem veszi udvariasságnak a másiktól, ha különbenek látja. Nem memén ezt a világért sem irigységnek nevezni, de hát gyarlóság és épen ezért emberi dolog

A nagyságos asszony is ekkép vélekedik és ugy magában, míg a kis leányok most már megvizsgálatóva, kipirult arccal bohóskodnak s kezdik felejtetni a miért olyan nagyon sirtak, — mondom a nagyságos asszony magában példákat keres s azután illesztgeti, formálgatja jövendő terveit. Persze az édesanyai szeretet színes szárnyán és boldogan látja épen az ő kis penészvirág lányát bálkirálynőnek.

kérdés. Ez jellemzi Zichy Jenő gróf beszédét a koronája az, a mit elhallgatott, taktikából vagy meggyőződésből, nem tudjuk, nem vonatkozott a keresztény Magyarország kedekieiről, multunk dicsőségéről, jövőre reményéről, azokról a módosítokról, a melyekkel a keresztény Magyarorságot megmenteni szándékozik a magyarok, a magyar részére.

Előadta Széll Kálmán politikai álláspontja magává tette tehát a felekezeti kérdés, — a már törvényerőre emelkedett egyháspolitikai törvényeket, a melyeknél pedig a multban ellentmondott. Mily hatalmas ellentéte ennek a másik program, egy őszinte ember férfias megkarendje. Nem osztjuk teljes egészében, kettő között lévén azonban jelenleg a választás, a néppárt sarkalatos tételének épségben tartása mellett, Mandorff báró támogatása hazafias kötelességgé válik. Meggyőződését nem palástolja, kimondja nyiltan, szabadon:

Mindegy oda fogok törekedni, hogy Szent István király országának, szeretett hazánkknak keresztény jellege fentartassék, de ugy, hogy minden vallásfelekezet joga és szabadsága sértetlen maradjon. Feltétlen hive vagyok a katolikus autonomiának, melynek minél előbb való megalkotását sürgetni fogom. Küzdeni fogok a fele-

Otthon is beszél, egyre beszél róla az urának.

— Csak még pár esztendeig bírjad öregem, — meglásd az a kislány mindent helyre hoz. Mi majd csak meghuzódunk valahogy és én inkább feláldozom az ékszeremet, — ha szegény mama tudná! — csakhogy neki küldhessek valamit. Tudod, a mai világban ráfér akárkire. Hanem bizony addig Tilának ruhára is sok kell, a lakáson pedig nem spórolhatunk.

Az öreg ur csöndesen integetett az íróasztal mellől:

— Ugy, ugy lesz minden . . .

És bebólogott hozzájuk az orgonafa is a kis kertből: kicsi sápadt Tila, addig volt boldog, míg az ágaim alatt játszottál. Gyere vissza!

Az este sötétedett rájuk, a hűvös szeptemberi este. A fázós őszi éjszakák, a mitől ugy fél az öreg nagyságos ur. Fél a lomtanon száraz gallyak recsegésétől, — mintha csontokat vernének össze odakint. Rémlátásai lesznek, különös rossz álmái, a mit végig meséli a feleségének. Ugy jobban ki tudja verni a fejéből.

Ezuttal megint bántotta valami. Szinte örült a nagyságos asszony, hogy hallotta csöngetnek az utcaajtón. Fölugrott. Bekéné jön bizonyára, — mondta — a kis leányokról kérdezősködni.

Felgyújtotta a lámpákat. Az öreg ur elszálat a kaszinóba, nem szerette a hangos beszédet.

De hát lehet is az anyai szeretet csöndes? — A legszótlanabbak is beszédesek lesznek, ha egyszer azokról van szó, a kik a lelkükből nőttek. A gyöngye hajásról, mit az ág hozott, a rózsabimbóról, mely oly sok álmat váltalóra.

— Nem fáztak meg? — nem tették-e tönk्रे az arcbőrüket a sok sirással? — Ezer meg ezer

kezetnélküliség ellen, mert ezt úgy közerkölcsei, mint hazafiúi szempontból hárosnak tartom.

Politikai munkásságát a 48-as özjogi alapon óhajtja kifejteni figyelemmel a pragmatika sanckcióban kifejtett örökösödési elvek szerinti personal unióra. Kivánja az önálló vámtérületet s Magyarországot függetlenségét minden irányban; a kvóta leszállítását, az adórendszer javítását, a választási jog kiterjesztését, a választási kerületek arányos beosztását kivívni törekszik s ezért küzd rendületlenül. Nagy súlyt fektet az ipar és földművelés istápolására. Jól mondja beszéde fonálán: A gazdatársadalom alapját hazánkban a kisgazdák százazrei képezik, kik leginkább ragaszkodva az apáik által szerzett rögzös földhöz, így-keznek azt a legnagyobb küzdelmek árán is megtartani, *megőrizve józan erkölcsüket és apáik hagyományait, megvetve minden társadalmat felbontani igyekvő eszméket*, lelkeikbe vésva a lánglelkű költő magasatos szavát: E földön kívül nincsen számodra hely — áldjon vagy verjen sorskeze, itt élnek, itt halnod kell!

Majd miután lefesti az iparosok szomorú helyzetét, rámutat a szövetkezeti eszme fontosságára is. »Ha végig tekintünk hazánkban, sötét képét látjuk ama küzdelmek, melyet leginkább a földműves és kézműiparosok anyagi létük fentartása körül folytatnak. Magukra hagyatva majd leroskadnak a terhek súlya alatt; egyik terményét, a másik kézmunkáját, munkálkodásuk gyümölcsét nem tudják értékesíteni. Ezen válságos körülmények között oda óhajtának hatni a törvényhozás terén, hogy szoros összeköttetésbe lépve a társadalommal, az országgyűlés támogatáson minden oly törekvést, mely ezen terhek enyhítésére irányul. *Ezek közt a legfontosabb a mar is nagy eredményeket elért szövetkezeti mozgalom*, mely mozgalomnak áldásos működése nagy kihatással lehet egész gazdasági politikánkra.»

kérdés fakadt a kis kóvér Bekéné ajkán. Alig győzött rá a nagyságos asszony felelni. Aztán kölcsönösen kezdték dicsérni a kis leányokat, talán csupa ártatlan raffinériából, hogy különvissza kapják a bókokat.

A nagyságos as-zony vette fel a szót újból: — És a fiad, Hermin?

Bekéné nevetett s fölhuza a vállát:

— Megbukott a pótvizsgán is a gazember, — most it hon tanul, kezdi az egész évet elől. Az Ilona volt az oka mindennek.

— Micsoda Ilona?

Az Ilona tudod, a kit az uram kegyelemből fölvelt és beosztott a hivatalba, a híres Bedő Ilka lánya. Emlékszel, micsoda házat vittek azok, hogy irigykedtünk rájuk valamikor!

— A nagyságos asszony integetett.

— Bekéné beszélt tovább:

— Az a fruska! Persze jóképű és olyan álszent, mintha kettőt se tudna szólni. Annál ravaszabb. A fiam pedig, tudod milyen okos volt már csöpp korában, — csak a tanulásra nincs esze, — mondja Bekéné egész sans géne, — algebra helyett szerelmes verseket írogatott a kisasszonynak. Szeretném, ha olvasnád azokat a verseket. Most azután egyszerűen felmondott neki az uram, különben sein voltam barátja ennek a koldus ismeretségnak.

Elhallgattak. Bekéné megborongott. Valami hideget érzett és ősszebb vont a nagy, divatos pelerinjét. Egy pillanatra mintha az ő felteve őrzött kincseit látta volna a Bedő Ilona szenvedő, szép arczával...

Mányainé-Prigi Olga.

Nincs okunk kételkedni, hogy Manndorff báró nem marad meg az igéreténél, tenni fog, tennie kell, képessége, gazdag tapasztalata, férfias jelleme ezt hazafiúi kötelességévé teszik. Ezen reményben sorakozik zászlaja alá Székesfejérvár keresztény népe s ezzel szemben a hála, a kötelesség csak munkásság lehet.

Választási mozgalmak.

Székesfejérvárnak vasárnap mozgalmas napja volt. Dél előtt fél 12 órakor minden felvonulás mellőzésével mintegy 300 lobbogót a Magyar Király szálloda elé vittek s Rádai pártelnök bevezető beszéde után 1500–2000 ember előtt megtartotta Zichy Jenő gróf más helyütt ismertett programmbeszédét. Itt beszélték még *Berveiler* János iparos, Knittelhoff Károly és Jankovits István földművesek. Annál nagyobb volt a lelkesedés délután. Manndorff bárót mintegy 50 fellobbogózt kocsin fogadták választói a város határán. Miután *Say* ügyvéd üdvözölte, hosszú sorban megindult a menet, melyet lelkes éljenzés kísért a városon keresztül. A Megyeterén már zászlóerdő fogadta s kísérete a vásártérre, hol mintegy 8000 ember volt már együtt. Saára ügyvéd után *Manndorff* báró erős, férfias hangon, ügyes szónoki formában kifejtette programját, melyet a nép óriási lelkesedéssel fogadott. *Lasits* István, *Kenessi* Gyula ügyvéd, majd *Erdöss* Bódog tanár szavait gyakori éljenzés követte. A beszédek elhangzása után mintegy 10000 ezer ember ezer zászlóval kísérete haza a jelöltet.

A szabadelvű(?)párt szombaton kijátszotta egy, úgy látszik erős tromfnak tartott ütőkártyáját br. Manndorff Géza és pártja ellen. Szinte zuhogott a szó a függetlenségi választók fülébe, hogy: *Manndorff lutheránus!* A legtöbb 48-as választó polgárt persze meglepte ez a híresztelés, nem tudta mit higgyen belőle, de azért válasza rögtön készen volt: *mi nem katolikusok, vagy lutheránusok, hanem keresztények és 48-asok választunk, s legyen bár a német báró lutheránus vagy református, őt rövid idő alatt mint egyenes lelkű, szókimondó keresztény magyar embert ismertük meg s így vallása bennünket nem érdekelt. Egyébként br. Kaas Ivort vagy Bartha Miklóst, jöhetnek protestánsok, százszor többre becsüljük a kormányt s a zsidószabadelvűség szekerét toló jó katolikusok egész armádiájánál.*

Szóval a puská hátrafelé sült el s az egész kortesfogás csak arra volt jó, hogy megmutassa, mely pártan iparkodnak a vallást a választási küzdelmekbe belekeverni, hogy megmutassa, miszerint br. Manndorff katolikus választóit nem vezetik vallásos motívumok, s a felekezeti surlódások felidézése Fejérvárott nem a 48-as párt kortesfegyverei közé tartozik.

Egyébként biztosan tudjuk, hogy báró Manndorff buzgó katolikus lérfiu.

A »Sz. és V.« a nála megszokott lóditással megemlékezően a gróf Zichy Jenő programbeszédjén jelenvolt publikumról, tüntetőleg említett fel több előkelő papi nevet, melyek viselői az ablakból hallgatták végig a programbeszédet. Megemlítve mellékelte azt, hogy a felsorolt tekintélyes férfiak egyike-másika határozottan kijelentette, hogy csak a kíváncsiság vitte el a programbeszéd meghallgatására, s nem is volt az »ablakokban«, nem mulasztatjuk el, még most a választási harcok zajában sem egyik szép és megszokott kötelességünk teljesítését, a *felhöltek oktatását*.

Miután a t. spenótnak már megmagyaráztuk,

hogy Besztercebánya nem a kies Erdély bércei között fekszik, továbbá, hogy a gyónást nem szoktuk valakinek a »kezeibe letenni«, most meg-sugjuk, hogy egy róm. kath. püspökségnek nincsenek »*tagjai*«. A róm. kath. Anyaszentegyházban vannak püspökök, vannak püspöki megyék; Székesfejérvárott pedig van káptalan, van városi papság, és ezeknek vannak tagjai, de a »püspökségnek« nincsenek. Ezt még egy liberális újság is tudhatná.

Ujabbán hallottuk, hogy a helybeli kormánypárt egyes túlbuzgó kortesei több cíkelő és köztisztelőben álló egyházi dignitárius nevével korteskednek, iparkodnak hatni az ellenzéki választó polgárok meggyőződésre. Ha ezt a politikában magukat exponált nevek viselőjével cselekszik, semmi kifogásunk ellene, de oly férfiak neveit belevinni a választási küzdelembe, kik szinte féltékeny gonddal tartják magukat távol a politikától, nem más, mint egy újabb közönséges kortes-stíki, mely ellen, ha megszoktuk is már az ilyeneket az ellenpárt részéről, mégis úgy az igazság, mint a jó ízlés nevében tiltakozunk.

Az sem utolsó, amit a t. spenótszokásához híven elferdítve, de a helybeli »Friss Újság« úgy látszik az igazsághoz híven beszél el gróf Zichy Jenő programbeszédjéről közölt referációjában.

Az öreg Jankovits polgártárs akart megemlíteni gróf Zichy Jenőnek a város körül szerzett érdemeiről, s hogy, hogy nem, de nyelve meg-bicsaklott, s olyan tárgyra tévedt, mely nem volt a liberális ünnepség programjába felvéve. A tóváros egykori gyászos égéséről kezdett beszélni a jó öreg, s Zichy Nándor grófról, ki annak idején nagy szeretettel iparkodott enyhíteni a tűzvész okozta csapásokat. Ha száz liberális tyűk-szemre lépett volna rá egyszerre a fegyelméletlen szónok, nem esett volna olyan rosszul, mint a néppárt nagynevű vezére nevének felcsendülése, s kézzel lábbal iparkodtak volna a liberális pódium az időszertint tulságosan és kellemetlenül őszinte szónokát megkorrigálni, ám későn, mert a hallgatóság azt gondolván, hogy azért jött ide, hogy minden Zichy nevet megjeljenzen, bosszantó lelkesedéssel s még bosszantóbb erővel éltette a magyarországi néppárt megteremtőjét.

A bodajki kerületben dr. Kéthly László egyetemi magántanár utja valóságos diadalmenet. Különösen az északi részén a lakosság tulnyomó része a pártján áll, úgy hogy még abban az esetben is, ha Baross Károly, a kormánypárt jelöltje nem lépne vissza, az abszolút többségre számíthat a két jelölttel szemben. Maga Moór az ő 80) választójával legalább háromnegyed részben mellette nyilatkozik, Bakony-Sárkány, Isztimér, Balinka, Gánt, Gut-Tamási, Kuti egészen mellette állanak, a mi már magában megadja a reményt a győzelemre; Ondód, Bodajk, Söréd, Csurgó, Csoór stb. körülbelülbelül felerészben néppártinak vallja magát. A mult pénteken Bakony-Sárkányban tartotta meg programbeszédjét. Bandériummal és hosszú kocsisorral fogadták; az egész lakosság óriási lelkesedéssel hallgatta a hangulatos beszédet. A község 100 választója mint egy szál ember áll a népszerű jelölt mellett, dr. Kovács Endrét azonban meg sem hallgatták. Innét Ondódra mentek, a hol szintén zenével és bandériummal fogadták, beszédén annyira lelkesedtek, hogy a község választóinak felére biztos számíthat. Vasárnap délelőtt Balinkán kezdte meg körutját, a mely valóságos diadal volt. 10 órakor tartotta programbeszédét. A nép nemcsak a községből, de a szomszédságból is odatódult. Innen Isztimérre indult. A határ elején lovasbandérium és hosszú

kocsisor várta érkezését, majd a banda zendített rá s így vonultak be a községbe, a melynek elején Angeli András bérlő üdvözölte Kéthlyt, ki felvirágzott kocsijával a kath. kör elé vonult s a község összes választó polgársága előtt tartotta meg programbeszédét, melyet megelőzőleg Janky Ede esp. plebános lelkes beszédben bemutatva őt az egybegyűlteknél. Kéthly először magyarul, aztán németül beszélt. Különösen tetstett, mikor a két évi katonáskodásról és a börze megadóztatásáról szólt. Utána Dallmann József b.-sárkányi plebános népies, pompás példákkal fűszerezett beszédében fejtegette a néppárt eszméit és lerántotta a leplet a Kossuth-párt kenyérpolitikájáról és köpenyforgatásáról. Itt a függetlenségi pártnak épen nincs talaja. A kormány-pártnak akadna néhány embere, ha az etetés és itatás még divatját járná, de ingyen már csak a néppártra szavaznak. — Ebéd után a Guth-Tamásiak Isztimérre jöttek, hogy a képviselő-jelöltet községükbe kísérjék. 23 kocsi telve választókkal kísérték a jelöltet, a hol P. Schweighardt moóri kapucinus atya pompás beszéddel kísérte a jelölt programbeszédét. Gyönyörűség volt nézni azt a lelkesedést, a melylyel a község lakói fogadták, hogy a néppárt zászlaja mellett mindvégig teljes hűséggel ki fognak tartani. A kuti-iak már a programbeszéd megtartása előtt Tamásiban várták Kéthlyt s midőn ott végzett, nagy lelkesedéssel kísérték a jelöltet községükbe, a hol 5 órakor a hallgatóság ragaszkodó szeretetének nyilvánulásai mellett megtartván beszédét, lelkes éljenzés hangjai mellett vonult vissza főhadiszállására Moórra.

A hangulat mindenütt rendkívül szívélyes, a nép lelkesedése nőtton-nó s ha tekintjük az ellenjelölteket, a győzelem kétségtelennek látszik. A kormánypárt későn kezdte s talán maga sem vette komolyan a kerületet, a függetlenségi pártnál pedig a személyiséggel nincsenek sehogys kibékülve. Kovács Endre a mult ciklusban még kormánypárti főkéntként szerepelt, általános vélemény róla, hogy vagyoniilag a tönk szélén állván, a képviselői mandatum segélyével kívánja magát a hinárból kirántani. Úgyvédi irodája szintén nem arról nevezetes, hogy kliensei iránt áldozatkészséget szokott volna gyakorolni.

Kéthly László dr. a napokban fog Szabadbattyányba, Urhidára, Zichyfalvára és Nádasd-Ladánya menni, hogy ott programbeszédét megtartsa.

A rácmácsi kerületben roppant élénk a mozgalom a pártok között. Szentiványi Károly a néppárt, Koller Tivadar az Eötvös-Kossuth párt és Bartók Lajos az Ugron-párt részéről minden lehetőt elkövetnek a mandatum biztosítására. Duna-Adonyban Bartók beszédét nagyszámu közönség hallgatta, annál kevesebb a Koller Tivadarét szombaton este, ha csak közönségnek nem vesszük azt e néhány napkeleti rajongó férfit, a kik politikai álláspontjukhoz képest elég dicsősegesen kitettek a 48-ért. Valaki Koller beszédét után bátorságot vett magának, hogy a jelölt ur álláspontját megkérdesse a katolikus iskolák elláramosítására vonatkozólag akkor, mikor a protestánsok iskoláit a maguk jogaiba sértetlenül meghagyják? Némely atyafiak türelmetlenül közbekiabáltak, Koller azonban elég udvariasan igyekezett néhány szót szólni: hogy ő mindenkinek a jogát védi, s az iskolakérdés csak helyi (?) kérdés. A hallgatóság azonban a türelmetlenségnek non plus utrájával tündökölt. Lármáztak, köpödték. Különösen Csontos Károly, a ki választási elnök is, oly otromba kifejezésekre ragadtatta magát, a miért a beszéletében sértett felszólaló a járásbírósnál keres a maga számára elégtételt.

Hogy ilyen embert hogyan lehetett választási elnökké tenni, vagy ha megtették, hogyan felelkezhetik meg nem csak jogairól és kötelességeiről, sőt az illendőségről is ennyire, azt egyáltalán nem értjük? Bánffy Dezső atyamesterkedése idején történhetek ilyenek, de a jog, törvény és igazság korszaka nem engedheti meg az ilyesmit. Mi egyáltalán azt ajánljuk, hogy a dolgot jelentsék fel azonnal a belügyminiszternél s az ily módon pártoskodó választási elnököt meg kell fosztani az elnöki tisztségtől, a melynek kötelességeit ő iraga nem akarja respektálni.

Szentiványi Károly, a néppárt jelöltje vasárnap délelőtt tartotta programbeszédjét. Dr. Sajgó Gusztáv községi orvos és Cséby Lajos gyógyszerész kíséretében vonultak a község háza elé, a hol dr. Sajgó rövid, de igen hatásos beszédben mutatta be a jelöltet a népnek. Szentiványi Károly programbeszédé, gyönyörű csengő hangja, tiszta, világos, nyugodt előadása oly meggyőző erővel hatott az óriási tömegre, hogy a jelölt iránti lelkesedés a legnagyobb fokra hágott s általában meggyőzte hallgatóit, még az ellenfélhez tartozókat is, hogy Szentiványinak kitünő tehetségei valóban csak nyeresége lenne a képviselőháznak.

Egy-két Koller-párti közbekiáltotta ugyan: »Éljen Koller!« de szavukat elnyelte a Szentiványiért lelkesedők éljen-riadalma.

Adonyból Iváncsára vonultak, a hol szintén mely lelkesedéssel hallgatták a jelölt pompás fejtegetéseit. — Ercsiből bandérium vonult a jelölt elé és viharos éljenzés üdvözölte, a mely beszéd közben is újra és újra felhangsant.

Rác-Keresztur, melynek lakossága nagyrészen néppárti, kitett magáért; igazán őszinte és nemes lelkesedés övezte a jelöltet, fehérbe öltözött lányok, kik virágsokorral lepték meg a jelöltet, fogadták s a lelkesedés, a mely a beszéd folyamán mindenütt nyilvánult, mindenkit elragadott.

Általános a vélemény, hogy Szentiványi győzelme bizonyos. Koller a visszavonulás gondolataival foglalkozik, a mit jórészt napkeleti támogatói is elősegítenek.

Dunapentele, szept. 20.

Csütörtökön, szept. 19-én tartott előértekezlet után a Kossuth Ferenc elveire esküdtött függetlenségi 48-as párt vezetősége, a zsidóság, ma vasárnap meghívta Koller Tivadar jelöltet a programbeszéd megtartására. De ismeretes dolog, hogy Duna-Pentele tiszta néppárti község, csak azok hajolnak a Kossuth-párthoz, kik a zsidóság zsebében ülnek. Hogy tehát a beszéd meghallgatására legyen ember is, szerettek maguknak Perkátáról. A község elöljárói: a bíró, a pénztáros és nagy bandérium ment a Perkáta felől érkező jelölt elé, ki egyúttal hozta magával leendő publikumát, a kossuthista perkátaiakat. Lukács László földbirtokos kastélyának virágokkal feldisített erkélye várta a jelöltet, ki már ebben is megmutatta, hogy enged a negyvennyolcból, mert nem asztaltetőről beszél. A kastély előtti téren foglalt helyet a nép. Alig foglalt helyet a jelölt kísérete az erkélyen, hatalmas kiáltás hallott: éljen a néppárt, abugy a bugyor. A derék néppártiak kacéran emelék magásra kalapjukat és büszkén rázták, mutogatták rajt a háromszínű néppárti bokréttát. Ez nem várt meglepetés volt. A kíséret minden férfitagja kékült-zöldült. Mindenki igyekezett kapacitálni az embereket, hogy hadd jusson szóhoz a jelölt, de minden szóra egy válasz hangzott: éljen a néppárt. Midőn belátták a kossuthisták, hogy az erkélyről nem lehet beszédet tartani, mert ott mindenki a néppártot élte, akkor a néppártiak gunyos tapsolása és éljenzése között visszavonultak a kastély udvarára. Ott zárt kapuk mögött mondotta el Koller 10 szóból álló ovációját, melyet még itt is elnyomott a néppártiak frenetikus éljenzése és nótája. Miután végre a kossuthista perkátaiak egéruat vége hazaszöktek, a lelkesült nép vállára

kapta Ujváry Bélát, a pentelei kávéház tulajdonosát, a lelkes néppárti urat és hazáig vite, élteve a néppártot és Szentiványi Károlyt. — Az egész gyűlés különben minden zavar nélkül folyt le, s így a kirendelt két csendőrre sem volt szükség. Arnál megrovandóbb tehát, hogy a Kossuthista fokortestnek felcsapott rácmácsi oreság Pick a néppárt éljenzése miatt dühében mégis harsányan vezényelt a csendőröknek, hogy szurják a népet. De a csendőrök jobban ismerték jogukat és köteles égüket, nem használták zsidó kommandóra a fegyvert. Pick oreság viselt, dolgai különben »manent alta mente reposita« jó emlékezetben maradnak. Etetés-itatás presszió és egyéb meg nem engedett módjai a korteskedésnek szintén. Pentelen például, a hol most a Duna-szabályozására készülnek, azon igérettel igyekeznek léprecsalni különösen a molnárokat, hogy Pick ur közbenjárása és a folyamernök befolyása folytán a pentelei oldalon fogják vezetni a fő-Duna ágát, ha a molnárok Kollerra szavaznak. Munkaelvonással való fenyegetés itt közönséges dolog. Így készülnek a tiszta választások, így respektálják a választási törvényt nálunk, hol még a bíró is korteskedni jár Koller mellett. A pentelei bíró urhoz még volna egy szavunk. Ez az ur, nem is nagyon régen, egy nyilatkozott, hogy »most nincs elve« (saját szavai) és mégis vasárnap akkora zöld tolli fityegtet a kalapja mellett, mint egy papagály fark. Vagy talán a Kossuth-párt az elvtelenek párta? Ugy akkor gratulálhatnak gymásnak a Kossuth-párt és a pentelei bíró.

Az egész nap mottója pedig ez: kölcsön kenyér visszajár.

Vasárnap d. e. 11 órakor Bartók Lajos is beszélt, de beszédét az elég számmal összegyűlt nép (épen nagyinise után volt) nagy unottsággal hallgatta. Hozzadalmisan beszélt saját személyéről, aztán a Kossuth- és Ugron-párt közötti különbséget fejtegette, nem szakítván meg beszédét az éljenek sokasága. Végre még a néppárttól tett említést és róla elismerőleg nyilatkozott. Párthívei egyáltalán nincsenek.

Etyek, 1901. szept. 23.

E hó 22-én tartotta Szűcs Jenő képviselő-jelölt Etyekben programbeszédét, mely conciliáns tartalmával bizonyára elüt a szokásos szabad-elvű programbeszédektől. Kijelenti, hogy ő a Szűcs Kálmánféle jog, törvény és igazság híve és a szabadelvű pártnak csak addig marad híve, mig e jelszavakat igyekezik megvalósítani, ha azonban a szabadelvű párt oly irányt követne, mely a nép boldogulásának útját állja, abból ki fog lépni. (?) Tisztelettel hajol meg más politikai meggyőződésű választói előtt, kik pusztán személye iránti tekintetből hívek hozzá, mely hűségért köszönetet mond. Tisztelettel hajlik meg a katolikus vallás intézményei, sértartásai előtt, azok nagyra becsüli és részéről hozzá fog járulni, hogy ezen vallási érdeleket mindenki által tiszteletben tartassák. Helyi szükségleteket tekinve mindent elfog követni, hogy a budafoki-etyeki villamos kiépíttessék és a tekintetben reményli a kedvező eredményt. Együttal igéri és bizik abban, hogy József főherceg ő fensége jószágos szívével sikerül majd kieszközölnie, hogy az ettyekieknek a rájuk annyira fontos vérti utat átengedje. Szóval a szavak szépek voltak; a tetteket illetőleg most azt mondjuk: vederemo.

A sárkereszturi kerület választóinak egy része vasárnap Czeczén értekezletet tartott és Szűcs Ignác államtitkár képviselőnek jelölte Madarász apó ellenében. Szűcs azonban összeférhetlenségét hozván fel okul, táviratban tudatta, hogy nem hajlandó jelöltséget vállalni. No lám! hát itt minálunk már senkinek sem hagyunk békét? Még utóbb is megérjük, hogy Madarász apóval is elégedetlenkedni fognak. Nem is csoda! hiszen ő is jelöltséget vállalt Budapesten a IV. kerületben.

Választási apróságok.

Egy jóra való katolikus kishivatalnok lakása felett szomorúan mosta egy héten keresztül az eső a Zichy-párt lobogóját. Eleget restelte az dolgot, de száradjon a lelken, nem bizott eléggé a Kuriában. Jó darabig altatgatta, csititgatta

nyugtalan természetü lelkiismeretét, csak nem akart elaludni.

A napokban végre csordultig telt a pohár. A zászló rejtkebe vonult, s a most már nyugodt polgártárs ezt a következő szavakkal magyarázta:

Örökké pirulnom kellene a világ előtt, ha abban a tudatban kellene élnem, hogy ahhoz a párthoz tartoztam, mely a kuriai bíraskodás idejében is oly fegyverekkel dolgozott, mint a Zichy párt tette.

Zichy Jenő gróf rövid programbeszédére összejött a csak részben vegyes hallgatóság a Magyar Király szálloda előtti téren, mikor egyes műkedvelő fotografusok felállították jobb sorsra érdemes készülékeiket, hogy pillanatnyi felvételeket eszközöljenek. Úgy halljuk a felvételek pompásan sikerültek, mi arra birta a buzgó amatőröket, hogy a nyert fényképeket, különös tekintettel arra, hogy az azokon megörökített zászlók és nagyszámu erősen hajlott orrok a képeknek kiválóan harcias színezetet kölcsönöznek, felajánlják Istóczy Gyózőnek a »Zsidó Hábóruól« irt műve épen most sajtó alatt levő második illusztrált kiadása számára.

Szemfüles riporterünk a Manndorff párt délutáni felvonulása alkalmával a következő érdekes párbeszédet leste el s vetette papírra nagy meglepéddel:

Első szabadalvú: Tudod-e barátom, mi az egyedüli szép ebben a felvonulásban?

Második szabadalvú: Micsoda?

Első szabadalvú: Az, hogy az egész menetben nincs egy szem zsidó sem, mit, sajnos, délelőt magunkról épen nem mondhattunk el.

Egy maliciózus Manndorff-párti választó állított be a minap szerkesztőségünkbe.

»Tudjátok-e, ugymond, mi újság a Kuntleréknál?

»Nos?»

»Az étteremben egy autumata van felállítva, mely 3 Zichy-párti krajcár bedobása ellenében a »Quisusana« egy vég nélküli lekváros palacsintát bocsát ki öblös torkából, melyet gazdagon honorált kortések valódi fehérvári bicskivál vágnak el a választók csak előtűk ismeretes gyomrának kisebb-nagyobb térfogata szerint rövidebb-hosszabb időközökben.«

Az illetőt, jólehet párthívünk, kidobtuk szerkesztőségünkéből s megfenyegettük, hogy hasonló hírek terjesztése esetén rágalmozásért fel fogjuk jelenteni nem is a járásbírósnál, hanem a Kuriánál.

A helybeli vasutállomás alkalmazottai pompás csatarendben vonultak fel vasárnap délelőt Zichy gróf programbeszédére. Előtűk saját házi zenekaruk fujta a maliciózus nótát:

»Száz zsidó egy sorba,

Mennek a

Előt megy a Nánán,

Kortés van a hátán« . . . stb.

A látvány annyira megtévesztette városunk egyik újabb lakosát, hogy nagy nehezen voltunk csak képesek vele elhitetni, hogy Székesfejérvár a »Magyar Nyugati« és nem »napkeleti« vasutnak volt Baross minisztersége előtt végállomása.

UJDONSÁGOK.

— **Kinevezés.** Ö Szentsége XIII. Leo pápa dr. Zichy Gyula grófot, székesfejérvári egyházmegyei áldozópapot, pápai kamarást *szolgálattevő kamarássá* léptette elő, mely kitüntetésről a gróf a

legközelebbi napokban kapta meg az okmányt. A mint halljuk, dr. Zichy Gyula gróf új állását október 1-én fogja elfoglalni. Öszinte szívvel gratulálunk a szép kitüntetéshez.

Lamberg Henrik gróf, ortenegei és ottensteini, stockerni és amerangi báró, cs. és kir. kamarás és altábornagy, a saját és néje Lanberg Eleonora grófné, született Schwarzenberg hercegnő, nővére Merán Theresia grófné, szül. Lamberg grófnő, unokahuga Merán Lája grófné, szül. Lamberg grófnő és az összes rokonok nevében jeleni bátyja, nagyméltósága Lamberg Ferenc Imre gróf, ortenegei és ottensteini, stockerni és amerangi báró, Krajna és Wéndmark örökös tartományi-levázmester, Ö cs és kir. apost. Felső-gének belső titkos tanácsosa és kamarása, a birodalmi tanács urak házának élethosszi tagja, cs. és kir. sz. k. őrnagy urnak stb. stb., gyászos elhunytát, ki Grácban 1901. évi szeptember hó 18-án hosszu súlyos szenvedés után, ellátva a halotti szentségekkel életének 70-ik évében jobb létre szenderült. A drága holtak tetemei szeptember hó 20-án délelőt 10^{1/2} órakor a halottas háznál, Leonhard-utca, Merán-féle palota fognak beszenteltetni és azután Steyerbe vitetni, ott a várkapolnának ravatalra helyezetteti és szeptember 21-én délután fél 3-kor a családi sírboltban nyugalomra tétetni. A gyászmisék Szeptember 21-én az összes kegyuri templomokban, valamint a steyeri városi plebánia egyházban délelőt 10 órakor fognak olvastatni. Grácott, 1901. szeptember hó 19 én.

— **Tüzoltóirtánya — kortestanya.** Örömmel konstatálhattuk tegnap, hogy iparosaink mily értelmesen fogják fel a személyiség és elv közötti különbséget s hogy az értelmi rész báró Manndorff Géza zászlaja alatt áll és nem a kormánypárton, pedig ezek az óhajunk szerint szavazókat a sötétség embereinek nevezik, elfogult vak tömegnek kerestelik. Kerestelik, talán e szó nem is helyes ezuttal, mivel szavazóik háromnegyedrészre nem kerestelt polgártárs. No de most kétségkívül, mit ok sem tagadhatnak le, erről megszégyenülve kellett meggyőződniök. Ugyanis a szabadalvúnak nevezett párt azon taktikából, hogy az iparosok közt zavart és nézeteltérést csináljon s a zavarosban szavazókat halászson, tegnap este 6 óra iparos értekezletet hívott össze. Nagyobb zavar okozásúl persze nem írták a meghívó alá, kik az összehívók s az elnöki székbe Lhotka bognárt nem be választották, hanem bele kurjantották. Lhotka a többség tiltakozása dacára beleülvén a főkortési székbe, előadta az értekezlet célját, hogy ma este az iparosok testületileg tisztelegjenek gróf Zichy Jenőfel, mint az ipari érdekek lelkes pártolójánál. Fülisketítő lárna támadt erre, alig birt a rendőrfőkapitány rendet és csendet csinálni. Nagy nehezen szóhoz jutott Tremkó József s tiltakozását fejezte ki a közhelyiségnek politikai czélokra történt felhasználása ellen, majd Say Ferenc indítványozta, hogy vegyék le a tárgyat a napirendről, mert most mikor a kedélyek annyira fel vannak izgatva, nincs ideje ipari küldöttségeknek. Ugyanezen értelemben szólalt fel Németh István is, hozzátéve, hogy pártállástól eltekintve mindenik iparosunk tisztelője gróf Zichy Jenő személyének, helyeslik is programbeszédjének az ipari helyzet javítására irányuló részét, de vele most elvi harcban állnak. Ok csakis az 1848-as alapon remélik és várják az ipari helyzet teljes javulását, ezért politikailag ellenfelei az ipargrónak s ha lehet 1867-es álláspontjáért becsületes fegyverekkel tisztes harcban meg is baktatják. Ha mégis lenne választva, meg fognak tudni hajolni a többség előtt s ismerni fogják a gróf ipari tevékenységéért kötelességüket. Kérdi, melyik méltóbb elismerésnyilvánítás ipari érdemeiért, ha tiz kortes — 12 krajczáros bankettől jöve — most oda megy hozzá, vagy ha esetleg legyőzve az iparosok zöme, mely az 1848-as zászló diadalát oly igaz lelkesedéssel s minden erejéből küzd, együttesen min az összes fejérvári iparosok tisztelegnek nála, megköszönik az ipar terén kifejtett áldásos tevékenységét s érdekeik további buzgó istápolására kérik. Remélik, hogy a gavalérságáról ismert gróf valószínű elbukása esetén sem fog eltérni [közgazdasági tevékenységétől s

belátja, hogy vele szemben nem a személy, hanem elve ellen harcoltak. Ezen okos indítványok egyhangu lelkesedéssel elfogadtattak s a kormánypárti kortések megszégyenülve a kudarcot, mint kámfor elpárologtak.

— **A bíróság köréből.** A király Kovács Ignác székesfejérvári törvényszéki bírónak saját kérelmére történt nyugalmaztatása alkalmából, sok évi hű és buzgó szolgálta elismerésül, az ítélőtábla-bírói címet adományozta.

— **Eljegyzés.** *Gazdy* Jenő budapesti pósta és távirdaigazgatósági segéd-titkár eljegyezte *Krajsik* Soma javítóintézeti igazgató és néje Petykó Augustana szép és kedves leányát: *Vilmát*. Gratulálunk az új frigyehez.

— **Szerencsétlenség a mozsár-ágyúval.** *Kollmann* János fogyasztási ügynök tegnap az Öreg-hegyi szöllejében szüretelt. Ősi szokás szerint ő sem hagyhatta el ezen alkalommal a mozsarazást, most az egyszer azonban szerencsétlenségére. Felállították a mozsarat, a kanócot is meggyújtották, a puskapor azonban nem fogott tüzet. Ezen akart segíteni Kollmann, igazgatni kezdte a kanócot s ebben a pillanatban explodált a puskapor s Kollmann személtlenül került el a földön. Mint halljuk, a szerencsétlenség megtörténte óta egyik fülére sem hall s csak nagyon keveset lát. Mindenesetre szomorú szüreti ünnepély, a mi kelő óvatosság mellett vigabb lehetett volna!

— **Megszurkált kocsis.** Az Ösz-utca vasárnap éjjel szokatlanul zajos volt s így nem is csoda, hogy néhány kisebb kaliberű verekedésen kívül a bicskának is szerep jutott. Knittelhoffer Károly Ösz-utcai lakos kocsisja is belekeveredett részeg fővel egy hangos kompániába. Egy ideig csak győzték a vitát szóval, de csakhamar annyira hevültek a kedélyek, hogy bicskára került a sor. Ebben a harcban a kocsis huzta a rövidebbet, mert rövid tusa után az Ösz-utca híres kövezetén került el több sebből vérezve. A mentők beszállították a Szent-György kórházba, a rendőrség pedig nyomozza a tetteseket. Hogy mennyire felöntött a garatra a pörüljárt kocsis, eléggé igazolja az a körülmény, hogy ellenfelei közül senkire sem emlékszik.

— **Névmagyarosítások.** *Holczwéber* Béla adony-szabolcsi lakos, valamint kiskoru gyermekei vezetéknevüket belügyminiszteri engedéllyel »Takács«-ra, *Klein* József csurgói illetőségű, nagyváradi lakos pedig vezetéknevét »Kis«-re változtatta.

— **Időszaki jelentkezések** A honvédelmi miniszter tekintettel a képviselő választásokra az október 1-jére kitűzött népfölkelési időszaki jelentkezések határidejét október 13-ikára halasztotta.

— **A vasuti lopások tettese.** Megirtuk, hogy B. osmann János és Brunner József kalauzokszolgálati börtöndjét ellopták. A csendőrség a nyomozást megindította, el is fogta a tettest Vancsura József vasuti ör személyében, a ki rövid tagadás után töredelmes vallomást tett. Vancsura állásától felfüggesztették s egyidejűleg feljelentették a kir. járásbírósnál.

— **A Salétrom-utca 7. sz. alatti ház szabad kézből eladó.** Bővebbet a háztulajdonosnál.

— **Két egymásba nyíló butorozott szoba,** esetleg külön is, október 1-re kiadó. Bástya-u. 9.

FRANK BALÁZS

kutmester (I. Öreg-utca 5. sz.)

Elfogad kut-furást, ásást, szivatytu-javítást, vízvezeték és fűdőberendezéseket. Minden e szakbavágó munkát jutányosan és pontosan végez.